

СВОБОДА SVOVODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ В З'ЮНЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 91. Джерси Сіті, Н. Дж., п'ятниця 19 квітня 1935.

VOL. XLIII. No. 91. Jersey City, N. J., Friday, April 19, 1935. THREE CENTS

УРЯД ЗА ПОЗИЧКИ, ПРОТИ ДАРОВИЗНИ

ВАШИНГТОН. — Підчас конференції президента Рузвельта з представниками преси в Білім Домі президент дав газетарям до розуміння, що уряд думає розділювати 4 мільярди доларів на відбудову краю радше дорогою позичок ніж дорогою безопорних запомог.

Він заявив, що уряд планує давати замість «данків» («долз») роботу для всіх безробітних. Він каже, що плани в цьому напрямі вже на викінченні. Займається справою ціла низка урядових бюр під начальною дирекцією Кеса, як головного адміністратора публичних робіт.

Президент сподівається, що до двох місяців плани вже будуть виконувані.

РЕКОРДОВИЙ ПЕРЕЛЕТ ЧЕРЕЗ ТИХИЙ ОКЕАН.
10 ЛЮЛЮЛЮ. — Відкриваючи повітряну торгівню через Тихий океан, великий літак «Пан Америка Керп» перелетів з Сан Франсиско до Гонolulu за 18 годин і 37 минут. Коли влізти під увагу, що літак кружляв над портом шість 52 minuti, закінчили, то влітаючи він відбув дорогу за 17 годин і 45 минут.

Величезні товпи народу витали приїзд літака. На привіт представників уряду, населення й преси капітан літака відповів: «Нема тут нічого надзвичайного: звичайна рутинна!» Він принісше владість і дету докладним і справним притовнуваням.

Літак важив при осіданню 19 тон. Його машини йдуть так тихо, що їх майже не чути.

НОВА ХМАРА КОПОТУ.
ЦЕНВЕР (Колорадо). — У середю навістила південно-східно частину стеїту Колорадо нова хмара копоту. В західній частині впади дощі, котрі промочили повітря.

Через нову хмару копоту увесь рух на вулицях здержаний. Мешканці сховаились по хатах, зачинивши вікна і двері. Півтори години було темно, як уночі.

Федеральні обсерваторії всюди кажуть, що видганий на дощ у ти околиці слабій та що через те можна сподіватися нових копотових хмар.

СВЯЩЕНИКИ ОРГАНІЗУЮТЬ ПРОТИФЛЬОТНУ ДЕМОНСТРАЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Група духовників трох віроісповідань, католицького, протестантського й живітського постановила відбуту тпу у церкві «Риверсайд» віне для протесту проти плану федерального уряду відбуту маневри американської воєнної флоты на північній частині Тихого океану.

На вічу мають говорити б священників, з котрих кождий брав участь у світовій війні. Запрошення на віче підписали 29 священників. Вони стоять на становищі, що відбудованя цих маневрів на Тихім океані мусять скріпити мілітаристичний і воєнний настрої у Японії, де може здаватися, що маневри американської флоты виміряні проти Японії.

ЖІНКА БУВШОГО ГОВЕРНОРА ЗА СТРАЙКАРІВ.
НЮ ЙОРК. — Пани Піншов, жінка Гіфрда Піншова, бувшого губернатора стеїту Пенсильваня, маршрувала в середю на чолі 2,200 страйкуючих робітників фабрик підприємства «Нешенел Бисквіт Ко», як вони виходили на пікети-під фабрики.

Робітників маршрували походом від льокалю юні до фабрики. В першій ряді йшли пікети на колицяхта («ролер-скейтс»). Пів сотки поліцаїв пішки і 20 поліцаїв на конях йшли здовж походу. Страйкарі співали й викрикували проти підприємства.

КРИВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ НА ТЛІ СТРАЙКУ.
ТОРОНТО (Огайо). — Від місяця вже триває тут у фабриці підприємства «Кол Клей Ко.» що обробляє гліну, страйк за умовини праці визнання юні. У понеділок підприємство пробувало зломати страйк, спровадивши страйколомів зплза місцевості. Воно наняло 18 робітників та поставило коло фабрики забруено сторожу. Це обурило до живого страйкуючих робітників і вони приїшли під фабрику пікетувати масово. Пікети привитали вістрилі сторожкі фабрики. Від кулі упав на місці неживий Анді Латиска, 30-літній робітник цієї фабрики та батько двох дітей. Чотири інші робітники були поважно ранені.

ЗЛАЗНИЦА КАТАСТРОФА В КАНАДІ.
АНТІГОНІШ (Нова Скотія). — Посліпний поїзд Державної Зв'язиці, що їхав зі Сідні до Галіфаксу, вискочив коло Гіттертону з шин. На місці згинули машинист поїзду та три пасажери. Один пасажир помер скоро по доставленню його до шпиталю. Пічку поїзду пропав.

ВИПОВІДАЮТЬ ВІГНУ ВОКМАМ.
ОЛВАНІ (Ню Йорк). — У лісах цього стеїту так зросло число вовків, що консерваційний департамент стеїтового уряду постановив наняти мисливців, щоб їх вигнати.

Є тут вовки двох родів: так звані «тимбер вульфс» походять з Канади, а «койотс» зі степів Америки.

ПОМЕРЛА НАЙСТАРША ЖІНКА В КАНАДІ.

В захисті для старців у Ст. Боніфеїс, Ман, померла в 113-му році життя Антонія Пшепйокowska, родом з Жидичень, боршівського повіту, Галичина. У 81 році життя приїхала вона в Канаду й перебувала в свого сина, на фермі в Рембранд, Ман. Її уважали найстаршою жіною в Канаді.

ЗА ДОЗВОЛЕНУ ЗБІРКУ «РІДНОЇ ШКОЛИ».

Окружний суд у Ріманові покрав о. Ореста Венгріновича, пароха в селі Снігів, збірку 10 зл. за перевелення гроши на «Рідну Школу» під час Різдових Свят. Слід додати що о. Венгрінович на основі воєвільського дозволу одержав повноваження з головної управи «Рідної Школи» та особисто переводив цю збірку. Від присуду зробив о. Венгрінович відклик.

КРИВАВА ВІЙНА МІЖ МАРІЯВІТАМИ.

«До Раззмінка, пов. Пляок, приїшли незалежно кількадесят приклонників маріявїтського «архієпископа» під проводом своєї «капалани» і котли опанували місцевий костел. Заставши брами і двері позамканими, розпочали атаку. Кірвалю браму виломили і вистрили з муров. До завзятої боротьби приїшли при здобуванні плєбани. В незалежно фельдмані зібрили більші сили і почали викладати противників. Зчинилася бійка в костелі, опися на плєбани. Пішли в рух ножі, коли закінчили штаби. Заворухення мусіла ліквідувати як поліція. Однак війна триває далше; зносна сторона не хоче поступити і замиється на грізній заворухення.

ЧУДОВОРНА МУХА.

На величезним французькому паровозі «ль де Франс» грукник і машинист мали у своїй кімнаті муху, як приносила їм щастя. Це була перша «расона» муха, що переїхала з Європи до Америки багато разів. Разом вона зробила 35,000 км. У день, коли вона здохла; один паровик собі руку, другий розбив голову. Вони закрили капітанство, що не поїдуть далі, поки не будуть мати нову муху, що принесе їм щастя.

ЗОЛОТО В ПОВІТРІ.

Австралійські вчені стверджують, що у повітрі в Австралії є золото; таке золото знаходиться теж в атмосфері над іншими континентами, але в Австралії його найбільше. Кожний Австралієць вдихає за своє життя до 4 грамів золота. Досі не вдалося цих 4 грамів переробити на матеріал, який можна би продавати. Коли це вдалося — золото буде дежати на базарі.

ЗА ЗАЯВІ СВІЯ ЛЮДИНУ.

Мешканець села Морне біля Семітінг, Англія Божик, хотів мати заявля на хрестини воядлувшійся і пішов на своє поле, щоб застріляти заявля. Побачив його постерукувий Войтовський з Дорчестра і крикнув «сїя», хочия переконатися, хто полює. Однак Божик, не маючи дозволу на зброю, почав утікати. Тоді поліцаї стріляли до нього і вбив на місці. Покищо його не арештовано, як повідомляє варшавська преса.

ЯК БОЛЬШЕВИКИ ВБИЛИ АДМИРАЛА КОЛЧАКА.

Московська «Правда» оголошує спомини бушого голови чрезвычайки в Іркутську, Чудновського, де Чудновський між іншим описує сцену розстрілу полководця білог москвської армії, адм. Колчака. В часі, коли Колчак був уже в неволі в Іркутську, надійшла вістка, що до Іркутська зближається новий білогварійський корпус (?). Була небезпечка, що цей корпус зможе відібти Колчака. Тому 7 лютого 1920 року, рішила большевїтська чрезвычайка розстріляти Колчака і його знакового, Попелєва. «Пізно нічо» — отовиде Чудновський — я пішов до зв'язки, щоб виконати приказ комітету. Я ввійшов до келї, де сидів Колчак, і прочитав йому пресуду. Я велїв йому лягати кайдани на руки. Описая те саме вчинив йяз Попєляєв. Ми пішли разом з обома засудженими на смерть до зв'язки канцелярії. Зажки я видав відповідні прикази щодо людей, які будуть мусити виконати присуд, повідомивши мене, що Колчак відмовився бажання побачитися з жінкою, точніше — з киянкою Тимревою. Я відповів, що це неможливо. Попєляєв подав червоноі картку, арештовано до матері з проханням благословити на смерть. Потім ми вийшли за зв'язничу браму. Мороз: 32—35 ступнів. Ясна місячна ніч. Безбережия тиша. Ми усталии засуджених під горою. Колчак — стрункий, тип Англіяда. Голова трохи похилена. Попєляєв — малою росту, голова втягнена в рамені, блідий, оці прикмети. Роздається команда. Десь грукнув гарматний вистріл і разом з ним, наче йому відповідаючи, воєки дали салву. А потім на всякий раз ще одну. — «Куди зложити трупи?» — запитався начальник конвою. «До Ангирі їх», крикнув якийсь жовїр і трупи обитих вкинули до прорубанної в ріці полоники. — Так розстріляла чрезвычайка адмірала Колчака.

РЕКРУТСЬКІ БЕШКЕТИ В ПОІЗДІ.

Варшавський часопис «А. В. Ц.» пише під датою 17-го березня з Гордана: Вворній ранній поїзд, що їхав з Варшави до Вільни, був місцем бурхливих рекрутських бешкетів, що пожели дві людські жертви. Тим поїздом їхала до Вільни численна партія новобранців з Варшави і з Великогопольці, придлєних до величезного гарнізону. Вже незабаром по відїзді поїзду з Варшави рекрути стали гостити досита горіюкво, а для більшого відваги стали співати в супроводі товчених шиб. Одну хвилину якийсь паний рекрут вискочив з поїзду і впав до ріки, де потонув. Недалеко стації Малінія трапився другий трагічний припадок. Один з паних рекрутів, бажуючи зайти до кльозету, отворив помилково двері вагону і випав на шлях під колеса поїзду, що його протяли. Бешкетуючі рекрути кілька разів синали поїзд потягненими ручками апропового гамуляку. Швидко в Гордні ввійшов до поїзду більший відділ жандармерії, що частинно прїсїрив рекрутів. Внаслідок цих бешкетів варшавський поїзд прибув до Вільни з 2-годинним припозненням. В поїзді побивавно кількадесть шиб, а крім того замечено страшенно вагонів 1-поїї кайсі.

ВЕЛИЧЕВНИ НАДУЖИТІ В ЕЛЕКТРИВНІ У ВАРШАВІ.

Підчас провірки книг та документів у варшавській електривній судовий секвестратор стрїнув сліди грошевих наджужит, що полягали на фальшуваною касових квітів та посьвідок вибору гроша. До справді виплачених сум касові електривні, а ствердження від посадових особам, документали опися zero або інші цифри, збільшували цю робом висоту виплаченої суми навіть 60 разів. Ріжниця надплачених електривних сум на основі фальшованих квітів є коло сто кильоанятів тисяч злотих. На основі цих наджужит відомо не виграде діяльність усунеюї управи електривні. А треба додати, що та управа була добре платна. Платні директорів агалявся там від 5,000 до 10,000 зл. місячно.

ЛІГА НАЦІЙ ОСУДИЛА НІМЕЧЧИНУ ОДНОГОЛОСНО

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Макс Літвінов, представник СССР, себо країни, яка завжди виявляла прїхильність до Версайської договір як злочинні капіталістичні і імперіалїстичні, тепер найбільше полюбився; щоб дати нагану Німецчїні за те, що вона нарушила цей договір. Франція вжила всіх своїх дипломатичних шукт, щоб осуд Німецчїну зупав одноголосно. Йшло їй найбільше про Польщу, яка вкінці станула проти Німецчїни. Здержався від голосування одинока Данія. Кажуть, що поступування представника Данії відповидає поглядям скандинавських держав, які були проти осуду Німецчїни.

ФРАНЦУСЬКО-СОВЕТСЬКИЙ ДОГОВІР.

ЖЕНЕВА. — Літвінов як міністер закордонних справ СССР і Ляваль як який же міністер Франції зтворилися щодо основних точок французько-советського договору. Подробїці доповнять іще військові знаві.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ЧЕРЕЗ РУМУНІЮ ДО КИЄВА.

ПРАГА (Чехословацщина). — При кінці квітня вибирається чехословацка делегація до Москви, щоб підписати летунський договір. Встановлено летунський шлях між Прагою і Москвою, який не буде йти, як досі, через Польщу, але через Румунію і Київ.

ДУМАЮТЬ, ЯК КАРАТИ ТИХ, ЩО НАРУШАТЬ МІЖНАРОДНІ ДОГОВІРИ.

ЖЕНЕВА. — Встановлено з 13 представників міжнародно комісію, яка має виробити карні санкції на ті держави, що нарушать Версайський договір, чи йому подібні.

НЕМА НАЦІЙ, ЩО НІМЕЧЧИНА ВЕРНУЛАСЬ ДО ЛІГИ НАЦІЙ.

БЕРЛІН. — Кажуть з боку міродяній чинників, що тепер є виключене, щоб Німецчїна приступила до Ліги Націй. Найближча будучність покаже, як вона буде ставитися до переговорування з іншими державами, а за який тиждень Гітлер дасть відповідь на осуд Ліги. Заявить, що відповідальність за зломання Версайського договору спадає на давніх альянтів.

ОДНІ ФРАНЦУЗИ РАДУЮТЬ, ДРУГІ ЗАЖУРЕНІ.

ПАРИЖ. — Найліпші французькі журналісти поділені в думках щодо осуду Німецчїни Лігою Націй. Всі задоволені тільки з того, що Франція осигнула дипломатичну побіду та що рішення закло одноголосно. Але разом з тим ваяляють, що треба пам'ятати, що як хто хоче мира, то замоло погодитися з приятелями, бо тут треба згоди з ворогом.

ЛИТВА ЗБІЛЬШАЄ ВІЙСЬКО.

КАВНАС (Литва). — Литовсько-німецка ситуація далі дуже напружена. Тому Литва не розпускає жовїрів, котрим вийшов реченце служби, а задержує їх далі, наслідуючи в тім Париж.

ПОЛЯКИ ЗАДОВОЛЕНІ.

ВАРШАВА. — Польська преса заспокоена, що не прийшло до розриву між Польщею і Францією, та що польський делегат у Женеві голосував проти Німецчїни.

ВЖЕ НЕ «ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИЙ» ОБРЯД.

ЛЬВІВ. — Львівські Архієпархіальні Відомості за безреші принесли декрет Апостольської Столиці про «Комісію для Росії» та про видання богослужбених книг слов'янського обряду. В постанові до цього Митрополічній Ординаріят звертає увагу на незвичайну вагу цього розпорядження. Кажеться там, що раз на все знесені всі сумніви, що наш обряд є обрядом византійським. Зліквідувано і ті думки, що обряд цей ділиться на різні гаузузі: східно-слов'янську, уніятську і т. п. Нема іншого обряду, лише митрополит Андрій, від того, який мають ваші браття на Волині, Підляшшю, Польщі і Холмщині. Розпорядком Апостольської Столиці упадає назва обряду: греко-католицький. Обряд цей звється слов'янський чи слов'янсько-византійський. У Східній Конгрегації буде утворена Секція для всіх церков, що виявляють слов'янський чи слов'янсько-византійський обряд. Та Секція буде займатися з'ясуванням католицького обряду в Галичині, на Волині, Підляшшю, Польщі, Закарпатті, в Югославії і в Америці північній і південній. Крім того Апостольська Столиця зарядила, щоб вияслюючісь були видані літургічні книги цього обряду. Цим виданням буде устунене раз на все те, що належить до сутності цього обряду і що ніким робом не може бути змінене.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J. Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення реклами не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канада належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. "Свободи": BERGEN 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BERGEN 4-0166.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

М. Андрусак.

МИКОЛА КОСТОМАРІВ

Цього року міма п'ятдесять років від смерті великого українського історика й громадського діяча Миколи Костомарова, що вмер дня 19-го квітня 1885 р. Рід Костомарових, це давніє дворянське московське боярське рід. Але один із них, Самсон, за часів царя Івана IV. Грізного втік на Волинь, де дістав маєток. Унуку цього Самсона, Петро, брав уже участь у козацьких повстаннях у половині XVII ст., а пізніше переселився на Слободину. Там Костомаровий і закінчилися, і в XVIII ст. стали власниками слободи Юраськи, острозького округу (колишньої воронізької губернії), де й наш історик народився дня 16. травня 1817 р.

До десятого року життя Костомарів виховувався вдома. В 1827 р. відідали батька його до пансіону, виховничого інституту, п. Г. лектора французької мови в московському університеті. Та через недугу Костомаров довго там бути не довелося. До того в 1828 р. кріпаки вбили його батька Івана й розграбили його майно. Тимто його мати, Тетяна, віддала Миколу до Вороніжка, спершу до пансіону, а згодом до гімназії. Після скінчення гімназії Костомарів записався 1833 р. на історично-філософський відділ московського, пізніш харківського університету, який і закінчив 1836 р. Російську історію в харківському університеті викладав у тому часі український письменник Петро Артемівський-Гулак.¹⁾ Та в Харкові Костомарів зазнавось ще з українським письменником Арвросієм Метлинським,²⁾ а згодом з молодим університетським професором Ізмаїлом Срезневським,³⁾ що хоч і роду Москва, був великим знавцем української історії й літератури та широко любив Україну.

Своє замишування до історичних дослідів завдячував Костомарів не Артемівському-Гулаку, а професорові всевітній історії Михайлові Лунінові.⁴⁾ Першою його, історичною працею був історичний опис острозького козацького рідку у Харкові в 1841 р., рада харківського університету з доручення російського міністра казала спалити. А до предметі праці (її) видавався тодішній російським урядовим колам непрохуючо провиню. З неї залишилось декілька примірників, які передав Костомарову Василеві Каразінові,⁵⁾ щоб пороздавав рідним людям. В 1843 р. довелось Костомарову дати другу магістерську працю "Про історичне значення руської народної поезії". У ній висловлював він, між іншим, думку, що народна поезія, як історичне джерело, має перевагу перед творами відомих осіб. А то, мовляв, "історичне владство почитування невначені, відрух душі невудумані. Народ у ній виходить таким, як є: пісня — правда. Є ще друга, тамакма важна прикмета народної пісні — її всенародність. Ніхто не скаже, коли і хто утворив таку пісню; її викила вся маса. Кожний, хто пісно співає, ніби вважає її за власний твір. Ніде народ не є такою єдиною особою, як у тих зухвах своєї доби. Отже ні в чому так не вискажує свого характеру, як у пісні".

Тимто Костомарів у своїх історичних дослідів прикладав передусім велику вагу для народної словесности. Для нього більшу цінність мав літопис, що замальовував минуле на основі народної традиції, ніж сучасні події акти. Тяжко тепер погодитися на те становище Костомарова, яке видне в його історичних працях. Але треба признати, що він, хоч історичні акти й недоцінював, проте їх багато використував для замальовування

восьмику частин театру знайшли своє примінення в Союзі. Театр і його организації належить до системи озброєння. Невійскові театри створюють вводи вдержати юкантийський звязок з місцевими гарнізонами. Це відбувається в формі шедства для частин.

Мистецькі успіхи. З приводу 20-ліття московського театру, якого провідник дуже добре знає методи самореклями, між гратулянтами були також і заступники армії, з якою той театр піддержує досить тісні звязки. Наслідок того контакту такий, що в військових формаціях процвітає театральне мистецтво аматорів. Часами бувають там явки, які дійсно треба подивитися щодо виконання і вишоті артизму. Іх змістом є патріотизм, воля до оборони, зєвлячування хоробрости і мудрости, підчеркування їх спільності та вських їхніх можливостей воєнних частот. При цьому справи ці не доводяться до абсурду і мають свій смак, відповідальним рідним ставлять публіки. Драматична структура остатніх риків вдала досить багато військових драм, які зарекомендували до надрак, які Советі зміцнили витворити. Советська армія, однак в світі, яка має свою

Різьбарство, яке менше знаходить собі прихильників, тако ж не відігає від військової тематики. Військовий вплив першочорт уже до порцеляни, поштових карток, марок і декоративних малюнків вклучено. Вські роди відпочинку, як їх пролагуєт большевщени, не є мислями без військовости. В народних нарках часто скоростріби і гармати побіч книг, спортивних плац, козисок, спортів та вських інших забавоох-фічей. А коло них показують інструктори очомик, які орудувати ними. А очомик все багату.

Кіно. Найважнішою длянкою мистецтва є, як каже Сталін, те, що він покликаний при тому на Леніна, кіноматографія. Пятнаштьлітнє кінового мистецтва святаковано-недавно відомо величавий світ. Численні провідні особи з кінового мистецтва одержали найвище відзначення, ордер Леніна і інші явки прихильности до них уряд. Але вершок усього творила фільма "Чапаєв", створена братами Василевими. В цій фільмі інтересне не лише само мистецтво, з якого вєвляються образи, які представляють Ворошилова, піхоту, пілоніри, завідувачів, детури чи технічних частин. Нема жадного вищого советського генерала, якого не портретовано по декілька разів.

миногого там, де не мав побутових-культурних матеріялів. Дотогу він був одним із найбільш знавців актового матеріялу, у своєму часі й видав був навіть 10 томів: актів до історії козаччини (т. зв. "Актові кожной і западної Росії"). А на основі тих актів написав Костомарів великі історичні праці - монографії про Богдана Хмельницького, Івана Виговського, Юрія Хмельницького, Івана Бреховського, Демна Микогородського, Івана Самойловича й Івана Мазепу. Історичні події в цих працях замальовані Костомарів так живо, що їх читаємо як романи.

Замилування до народної традиції вплинуло на вибір предмету дослідів Костомарова. Хоч він і писав життєписи історичних діячів, а проте у своїх працях змагав вивнутити наперед діячі народної мислі. Становно уважав він підставою всі історії й уважав нещастям для народу, як коли, народні маси не могли вивити на зверх свого тьмі. Тимто Костомарів недоцінював державу, що, на його думку, була випадком внаслідок завоювання слабших силляниці, а був прихильником свободянським людським громади, що для власної вигоди і в охорони утворивши спільку. Костомарів добачував навики до такого громадського життя в єдних Українці, які за його словима, "були способні творити єдині, звязані настільки, наскільки до цього спонукала колюча потреба, й тривілі настільки, наскільки їх існування не валило незмінному законодавству". Ця прикмета у харківського народу відражє, мовляв, його різко від Росії. І це Костомарів підніє свою у своїх славіях "Книгах битія українського народу" в листі до російського публіциста і письменника Олександр Герцена⁶⁾ та в низці статей, друкованих у петербурзькому українському журналі "Основа" у 1861-62 р. р. п. н. "Думки про федеративні звязности у старій Русі", "Дві руські народности", і "Нариси народної української історії".

Заохлення українському національному творчості Костомаров виявлялося і в його нахилі спершу до народознавства (єтнографії), а згодом до власної поетичної творчости. У 1838-39 р. він надрукував драматичний твір "Сава Чалий" та свої українські блянди під псевдонімом ім'ям "Єремія Така". Нависав, крім того, віршуву драму "Переславська ніч" (1841), перекладав на українську мову декіль віршів великого ангійського поета Байрона⁷⁾ і взагалі дбав про гарний естетичний вигляд забачувань української письменницьку мову гарним і родним висловом. Писав і більші історичні повісті, та з них гадаємо, що тільки був вальшув з другою поовини XVII ст. п. н. "Чернігівка", що стоїть на межі історичної повісти й діяности. Всі історичні праці й романи писав Костомарів по російським (вони всі перекладені на українську мову), але в романі "Чернігівка" розмови йдуть по українському. Взагалі, Костомарів, український поет і великий знавець української мови — в пізніших часах додумався був до того, що української мови, щоб вона стала мовою науки — не треба; досить для неї, коли вона буде, мовляв, мовою народних видів, поезії (відомий його вислів, "добрі домашнього обиходу", себто вжитку). Життя виявило, що Костомарів сильно помилявся.

Діставши титул магістра 1844 р. Костомарів учительливо діяв короткий час у гімназії в Рязноку на Волині (кінцеві жовтня 1844. — червень 1845), а пізніш у Києві в гімназії, та по рідних жіночках пансіонах: Пізніш (1846) по-

зликала його на катедру історії в київському університеті. У Києві зішлюсь він із українськими діячами в письменницьким Пантелеймоном Кулішем, Тарасом Шевчевим, Опанасом Марковичем, Миколою Гулаком, Олександром Нарвчником, Василем Білозерським і Дмитром Плячичковом.⁸⁾ Всі вони відбували тайні наради в справі поширення між славянськими народами думки про спільку славіянські національні держави та "уклади програму для своїх заміван у тому напрямі в "М'стах" та "Правлах Братства св. Кирила й Меодія". Для того братства Костомарів написав і свої "Книги битія українського народу". Але з кінцем березня 1847 р. поліція ці наради викрила, членів братства увязнили й порозідали по ріднім державнім сторонам.

Арештований Костомарів, на передодні свого вичинан, відслідків ріку у Петропавлівській твєрдині в Петербурзі, опісля його заслали до Саратова. Шлюно в 1857 р. йому дозволили переїхати до Петербурга; де в 1859 р. почав викладав в університеті. Довола його згуртування своєю гурток Українців, що ахолами, головно Куліша, почали видавати з початком 1860-тих рік журнал "Основа" та популярні книжечки для українського народу т. зв. "метельки". Але російський уряд (розпорядок міністра внутрішніх справ Петра Вауєва з дня 20 VII, 1863) припинив цю діяльність петербур-

зького гуртка, а самого Костомарова позбавили знову 1862 р. університетської катедри. Від того часу, як до своєї смерті він займався архіпіними дослідями. З кінцем 1875 р. одружився з колишньою своєю судженою з Андрієм Крагельським, з якою неміг зчитався в 1847 р. неспрешт. Але з дружиною не прожив Костомарів і шість десяти років, бо 19. квітня 1885 р. помер у Петербурзі. Його похоронили там на "Возковому" кладовищі, на так званих "літературних мистках"; а на його могилі поставили великий памтник.

Діставши титул магістра 1844 р. Костомарів учительливо діяв короткий час у гімназії в Рязноку на Волині (кінцеві жовтня 1844. — червень 1845), а пізніш у Києві в гімназії, та по рідних жіночках пансіонах: Пізніш (1846) по-

зького гуртка, а самого Костомарова позбавили знову 1862 р. університетської катедри. Від того часу, як до своєї смерті він займався архіпіними дослідями. З кінцем 1875 р. одружився з колишньою своєю судженою з Андрієм Крагельським, з якою неміг зчитався в 1847 р. неспрешт. Але з дружиною не прожив Костомарів і шість десяти років, бо 19. квітня 1885 р. помер у Петербурзі. Його похоронили там на "Возковому" кладовищі, на так званих "літературних мистках"; а на його могилі поставили великий памтник.

¹⁾ Петро Артемівський Гулак (1790—1865, писав нещасливий вірш (сагіра), переказував на українську мову твори інших поетів; ввалявсьший його твір, байка "Лял та собі").
²⁾ Амвросій Метлинський (псевдо під прибраним ім'ям А. Могола (1832—1890), видавав матеріял з української етнографії, паміят староукраїнської мови в т. д.
³⁾ Ізмаїл Срезневський (1812—1880), оборону самостійності української мови, видавав матеріял з української етнографії, паміят староукраїнської мови в т. д.
⁴⁾ Михайло Лунінов (1808—1886), дав великий вплив на українське суспільство, коли брав участь у революційній діяльності; головно його завданням заснував Істор. університет в Харкові.
⁵⁾ Василь Каразінов, укр. суспільний діяч (1773—1842), помічник, провідник кріпачства; головно його завданням заснував Істор. університет в Харкові.
⁶⁾ Монографія, твір, присвячений биттю Миколи Костомарова.
⁷⁾ Олександр Герцен (1812—1870), жив від 1847 р. поза межами Росії, у 1852 р. зорганізував у Лондоні революційне віддівання для Росії в шведське часопис "Колокола" (Дзвон).

⁸⁾ Все це Кирило-Меодійський братство Миколи Плячичковим і "Основою". О. Маркович — єтнолог О. Нарвчником переказував на українську мову "Літописання". П. Вауєв ім'я Шевчева, у Львові (Життя і Знання)".

НА БІЖУХІ ТЕМІ.

ПРОПАДАЄ СТАРИЙ СВІТ. ЧИСЛО ЧИТАЧІВ ТА ВПЛИВ ГАЗЕТИ.

Кореспондент ньюоркського денника "Ворлд-Телеграм" пише, що "Нейшен" не мала ніколи понад 38,000 читачів, а "Ню Репоблік" ніколи понад 35,000 читачів.

Є не дуже мала. Бу велика шоденна газета не раз страждала у недилю через неполаду з більшіє читачів, а тим не журиться.

Та, не дивлячись на мале число читачів, і признає кореспондент великого щоденника — "Нейшен" і "Ню Репоблік" мають дуже широкій вплив. Багато більший, як про це можна б судити з малого числа читачів. Як "Нейшен" або "Ню Репоблік" скаже якусь думку, то з їх іслі лиється в громадстві такий виразний слід, як видно слід соли в страві, навіть туди, як кукар дості б хочби крихітку.

Мимоволі кореспондент каже, що є газети, котрі щоденно викладають між людьми по пів мільона примірників, а проте такою впливу не мають. Та, не дивлячись на мале число читачів, і признає кореспондент великого щоденника — "Нейшен" і "Ню Репоблік" мають дуже широкій вплив. Багато більший, як про це можна б судити з малого числа читачів. Як "Нейшен" або "Ню Репоблік" скаже якусь думку, то з їх іслі лиється в громадстві такий виразний слід, як видно слід соли в страві, навіть туди, як кукар дості б хочби крихітку.

Добра пригадка людям, які все не думають ніні так, гебін світ іже шнебуєт думав про принца Рудольфа або цїсареву Лісавету.

ВСЕ ТАКІ ЯКІСТЬ, А НЕ СКІЛІСТЬ.

Шукаючи причини цього, кореспондент "Ворлда-Телеграму" приходять до переконання, що "Нейшен" і "Ню Репоблік" тому мають великий вплив на вироблення опінії своїх читачів, бо вони промодяють до інтенсивній читанні. Іх читачі це краще освічені члени громадянства, політики, редактори, священники, професори вищих шкіл, суспільні діячі, словом, люди, заняті виробленням опінії громадянства.

Колі газета кидає думку між інтелігентних людей, в так гебін кинути камінь у плесо, Камінь паде в одно мімо, але крути від його удару по воду розкохляється далеко-далеко — каже редактор "Ню Репоблік".

Він між б повісти порівняння далі й сказати: кинути думку між неучащих людей, в так гебін кинути камінь у замураку воду. На хвилюнку замедлає вода, але замєрава вода нікуди не рушється.

СОВЕТСЬКИЙ МІЛІТАРИЗМ

Мабуть нічого більше не характеризує советський мілітаризм так, як те, що при великих товариських прийомах, де дами зявляються в бальной туалети, носяться оркестантивно стрільничий значок.

Військові театри. Безпосередній вплив військового життя на цивільне життя йде ще далеко далі. Він не обмежується лише на круги, що сяк чи так звязані з мілітаризмом і йому служать. Він сягає в усі длянки культурного життя і до дуже глибинок. Мілітаризмом служать театри, кіно, музика, концерти, малерство, різьбарство і в такій мірі, як ніде більше у світі в мирних часах. Відома є роль, яку признаєють театри як одному з чиснімків політичного виховання народу. Побачити щось подібне не тільки неможливо, ба навіть неможливо щось подібного створити, тому, що в Советській публіка має спеціальне амилування до театральности. Армія має до розпорядности сітку театрів, розкинутих по всьому простору Росії, а їх облуде центральний військовий департамент в Москві. Звідкі відзеркується десятки театрів артистичними силами. Невзначні спроби за часів світової війни авестив в западі для фронтних частин театри знайшли своє примінення в Союзі. Театр і його организації належить до системи озброєння. Невійскові театри створюють вводи вдержати юкантийський звязок з місцевими гарнізонами. Це відбувається в формі шедства для частин.

